

ahora profund, que li permet d'expressar-se d'una manera precisa i sintètica admirable en referir-se als períodes, corrents i autors estudiats. Hom pot esperar sempre —o gairebé sempre— un judici ponderat i assenyat, lluny de tota mena d'apassionaments. Ens permetrem, no obstant, d'assenyalar algunes deficiències d'aquesta obra que podrien ésser eliminades fàcilment en edicions successives. La primera és l'atenció massa limitada que l'autor dedica a la gramàtica generativa i a alguns altres desenvolupaments de la lingüística moderna, relacionats o no amb la doctrina assenyada. Aquesta deficiència la presentava també la seva esmentada obra d'iniciació a la lingüística general, bé que fou parcialment corregida després. Dins el marc generatiu, manca una referència adequada a la semàntica generativa i, fora del marc al·ludit, a una doctrina tan original com la de Guillaume, la qual, bé que no hagi tingut un gran ressò universal, ha exercit una profunda influència a França durant molts anys. Hom pot observar també algunes altres omissions. L'atenció dedicada a la lingüística antiga és, potser, desproporcionada, a vegades, si la comparem amb la moderna o, si més no, amb alguns aspectes d'aquesta. En aquest sentit, ens sembla que algunes figures, com Sanctius o Campanella, per exemple, són poc estudiades. Cal dir que l'obra consta de vuit capítols, que tracten successivament d'idees generals (Introducció), de Grècia, de Roma, de l'Edat Mitjana, del Renaixement i, després, de l'adveniment del temps modern, del comparatisme i de l'historicisme del segle passat i de la lingüística més recent. Cada capítol va seguit d'una acurada orientació bibliogràfica i, al final, trobem un índex general molt útil.

Josep ROCA I PONS

NOAM CHOMSKY: *Cartesian Linguistics*. New York, Harper & Row, 1966. XII + 120 pàgs. («Studies in Language»). — Versió catalana: *Lingüística cartesiana*. Barcelona, Seix Barral, 1970. («Biblioteca Víctor Seix d'Estudis de Llengua i Literatura»).

Cal dir, de primer, que és un plaer de poder comentar una obra tan famosa de Chomsky, traduïda al català. És una llàstima que no siguin més nombroses les traduccions catalanes d'obres fonamentals de la lingüística moderna. Altrament, l'obra que ens proposem de comentar és molt apropiada per al lector que, sense ésser especialitzat, desitja conèixer alguns dels principis essencials de la gramàtica generativa i llur discutit origen. Tal com hom podia esperar, la traducció de Gabriel Ferrater és esplèndida i sap reflectir totes les valors del pensament i de l'estil originals.

Els títols dels capítols de què consta l'obra fan pensar tot seguit en alguns dels temes centrals del generativisme: *L'aspecte creador de l'ús del llenguatge*, *L'estructura profunda i l'estructura de superfície*, *Descripció i explicació en la lingüística* i *L'adquisició i l'ús del llenguatge*. Tal com ha estat fet en una excel·lent recensió, molt detallada i autoritzada,¹ hom pot partir de tres punts que Chomsky considera essencials en la relació entre Descartes i la tradició d'una gramàtica general que es desenvolupa a partir de la *Grammaire générale et raisonnée* de Port-Royal. Aquests punts són: el mateix concepte d'una gramàtica universal, el d'una estructura profunda i una altra de superfície en les llengües concretes i, finalment, l'existència d'idees innates que fan possible l'adquisició del llenguatge.

1. VIVIAN SALMON, JL, V/1 (abril 1969), 165-187.

D'acord amb la recensió esmentada i d'altres treballs,² hom pot dir que Chomsky sobrevalora el paper de Port-Royal en considerar els precedents dels tres punts indicats darrerament i, per tant, no té en compte d'una manera adequada altres precedents, anteriors a Port-Royal. Pel que fa a la tradició d'una gramàtica universal, és molt important, certament, la *grammatica speculativa* medieval, que havia d'ésser coneguda al segle XVII, bé directament, bé a través d'Escalíger. Ultra això, hom pot afegir un precedent tan pròxim i alhora tan important com el de Campanella. Respecte a la famosa dualitat estructural que Chomsky proposa, cal recordar l'activa controvèrsia que hi hagué, abans de Port-Royal, entre diferents representants del saber sobre allò que, d'alguna manera, és propi de la ment d'una manera universal i la seva correspondència en l'expressió lingüística particular: la *ratio* enfront de l'*oratio* per als lògics, entre els quals hom ja havia cercat una correspondència entre les categories lògiques —naturalment, universals— i les gramaticals que es relacionen amb elles. Hom pot trobar precedents importants, també, durant el període renaixentista, en figures tan conegudes com Escalíger o Ramus; per exemple, és ben segur que la doctrina de la distinció entre el discurs intern (*verbum mentis*) i l'extern (*verbum oris*) influí, en aquest aspecte, en la doctrina de Port-Royal. També sobre el problema de l'innatisme poden trobar-se precedents, per exemple, en discussions relacionades amb aquest tema poc abans d'ésser publicades les primeres obres de Descartes.

Malgrat algunes de les afirmacions que hem fet sobre les relacions entre la tradició medieval i Port-Royal, aquesta no pot ésser considerada com una continuació de la primera. Hi ha moltes diferències, estudiades en l'esmentada obra de Padley, en el capítol final; entre elles, per exemple, les relacions que els modistes feien del *modus essendi* del món extern i el *modus intelligendi* o manera com el dit món és percebut i interpretat per la ment, no es troben en la doctrina de Port Royal.

D'acord amb l'extensa i documentada recensió de Salmon, a la qual ja ens hem referit, cal dir que, amb les anteriors consideracions, no pretenem de negar la importància de Descartes amb relació a les idees indicades de Chomsky i tampoc no seria just de negar la gran aportació de Port-Royal en aplicar, dins un esperit i un estil netament cartesians, moltes velles idees a la llengua francesa.

Josep ROCA I PONS

BERNARD COMRIE: *Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge, Cambridge University Press, 1976. («Cambridge Textbooks in Linguistics»). 142 pàgs.

Aquesta obra, segona de la col·lecció assenyalada, és un estudi molt aprofundit i informatiu sobre el tema, escrit d'una manera entenedora i atractiva, amb freqüents referències a moltes i diverses llengües.

A la Introducció l'autor ens dona una definició àmplia: «Aspects are different ways of viewing the internal temporal constituency of a situation». Després, es refereix als punts de vista semàntic i formal i, també, a la terminologia, que considera, amb raó, molt confusa.

2. Ens sembla especialment important l'obra de G. A. PADLEY, *Grammatical Theory in Western Europe, 1500-1700. The Latin Tradition* (Cambridge, Cambridge University Press, 1976).